

Crucea este simbolul de căpătâi al Creștinismului, reprezentând totodată patima, moartea și învierea Domnului. Identificată dintru început ca fiind „semnul Fiului Omului” (Matei 24, 30), crucea arată calea urmării lui Hristos (imitație Christi). Toți mucenicii și martirii au ochii ațintiți asupra lui Iisus Hristos, Care „a suferit crucea”, mărturisind că nu există experiență a împărăției Lui Dumnezeu fără cruce. Pentru Sfântul Ignatie, Biserica își are rădăcina în lemnul crucii, creștinii fiind ramurile ei. Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea că toate creaturile, prin însăși finalitatea existenței lor, „se cer după Cruce”. În evlavia și pietatea ortodoxă, venerarea Sfintei Cruci este nedespărțită de lauda Învierii: „Crucei Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfânta Învierea Ta o laudăm și o mărim”.

Sfânta Cruce, Altar de jertfă al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, are trei semnificații: obiect sfânt, semn de închinare și cale/misiune de urmat.

Sfânta Cruce - semn spiritual, creștin, distinct, deosebit și distinctiv

Toate religiile lumii, din trecut și de azi, au avut și au semne și simboluri specifice: unele corpuri cerești (soarele, luna, stelele), altele corpuri și figuri de animale, iar altele obiecte de tot felul. În același timp, suverani și popoare, armate, instituții, asociații, familii nobile etc. au adoptat diferite simboluri, considerate reprezentative.

Ar fi nevoie de un muzeu imens, ca să fie expuse toate la un loc! Deosebit de toate religiile și celelalte instituții omenești, Creștinismul se prezintă în fața lumii, de douăzeci de veacuri, cu cel mai simplu, dar și cel mai mare dintre semne: Sfânta Cruce. Prin comparație, nici unul dintre celelalte n-a reprezentat mai bine un fapt, un adevăr, o realitate. De ce? Pentru că Sfânta Cruce nu este un simbol mitologic, o idee, un obiect magic ori artistic, ci Altar, pe care Iisus Hristos S-a jertfit, ca să ne mântuiască.

Deci, Sfinții Părinți ai Bisericii ne învață că Sfânta Cruce are trei semnificații: obiect sfânt, semn de închinare și cale de urmat, misiune. În pofida faptului că s-a vorbit și s-a scris enorm despre ea, că știm, așadar, foarte multe lucruri, Sfânta Cruce rămâne, în esență, o mare taină, sau ‘ușa tainelor’ – cum frumos exprimă un vers din Acatistul Sfintei Cruci (Icos 6), așa cum de-a pururi taine rămân Sfânta Treime, Întruparea Mântuitorului, Euharistia etc., pe care le primim și le înțelegem numai

prin credință.

Trebuie să reținem, de asemenea, că în ierarhia liturgică Sfânta Cruce se situează imediat după Maica Domnului și înaintea sfinților. Să ne amintim că la încheierea unor slujbe (otпуст) se rostește: 'Hristos - Adevăratul Dumnezeu nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, cu puterea cinstitei și de viață făcătoarei Crucii și cu ale tuturor sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască'. Înțelegem, astfel, că Iisus Hristos ne mântuiește (și) cu puterea Crucii.

Principalele tipuri de cruci consemnate din perspectivă etimologică și tradițională

Crucea - Vechi simbol cosmic, dar și instrument de supliciu

Crucea este un vechi simbol cosmic (mult anterior apariției creștinismului) care reprezenta soarele și armonia contrariilor. Punctul de întretăiere a brațelor ei simboliza centrul universului. Cele patru brațe indicau cele patru puncte cardinale.

„Cruce“ vine de la cuvântul latin *crux-ucis*. Termenii *stavros* (în limba greacă) și *crux* (în limba latină) înseamnă însă numai stâlpul vertical (*crux simplex*) de lemn, pe care mulți condamnați la moarte erau răstigniți. „Cuvântul grec pentru cruce, *stavros*, însemna în sens propriu tot un stâlp vertical sau un element al unui gard, de care se putea atârna vreun lucru oarecare, sau care se putea folosi pentru a împrejmu o bucată de pământ. (...) Și la romani termenul *crux* (din care derivă cuvântul «cruce») pare să fi avut la origine sensul de stâlp vertical“ (The Imperial Bible Dictionary). Romanii au preluat metoda execuției pe cruce de la cartaginezi. Încă din antichitate existau mai multe tipuri de cruci. Romanii se foloseau de trei feluri de cruci: *crux comissa*, denumită și crucea Sfântului Antoniu, avea forma literei T; *crux immissa*, sau crucea latină veche, avea patru brațe (+); *crux decussata*, sau crucea Sfântului Andrei, avea forma literei X.

Mântuitorul a fost răstignit pe o *crux immissa*. Acest fapt apare și în Sfânta Scriptură, unde Sfinții Evangheliști Matei (27, 37), Marcu (15, 26), Luca (23, 38) și Ioan (19, 19) pomenesc despre titlul pironit deasupra capului lui Iisus Hristos (redat iconografic cu inițialele I.N.R.I. - Iisus Nazarineanul, Regele Iudeilor). În Antichitate, crucea era cunoscută drept obiect de tortură. Crucificarea era asociată cu una dintre cele mai înfricoșătoare și rușinoase pedepse aplicate răufăcătorilor, sclavilor, ostaticilor și răzvrătiților. Moartea era lentă și chinuitoare. Imaginea, una de-a dreptul înfricoșătoare, l-a determinat pe un înțelept să spună: „Răstignirea este moartea cea mai cumplită și cea mai înfricoșătoare; fie ca aceasta să fie departe nu numai de trupul unui cetățean roman, ci și de ochii, ba chiar și de cugetul lui“ (Cicero, *Verr. V*, 64, 66 appud Vasile Tarnavski, *Arheologia biblică*, Cernăuți, p. 314).

Crucea - Simbol creștin al mântuirii

Creștinismul a prefăcut crucea dintr-un instrument de tortură, aducător de moarte, într-un obiect sfânt, dătător de viață. Închinându-se Jertfei și Învierii Domnului, creștinii au făcut analogia între forma crucii și poziția de rugăciune cu brațele întinse, iar străvechiul simbol al victoriei soarelui asupra forțelor întunericului a devenit semn al mântuirii și al biruinței întru Iisus Hristos, „Soarele Dreptății“. Cinstirea Sfintei Crucii a căpătat o pondere deosebită mai ales după ce Sfânta Împărăteasă Elena, mama Sfântului Împărat Constantin cel Mare, a descoperit la Ierusalim lemnul crucii de pe Golgota (la anul 326), iar Constantin însuși a adoptat deja crucea ca emblema pentru steagurile și monezile sale, după ce la anul 312, când îl înfruntase pe rivalul său Maxențiu, semnul crucii i se arătase pe cer, ca promisiune de biruință (În hoc signo vinces, „Întru acest semn vei învinge“).

El a ridicat în inima Romei o cruce impunătoare (prototipul troițelor de mai târziu). Sinodul al

șaptelea ecumenic (Niceea, 787) a stabilit definitiv că modul de cinstire al Sfintei Cruci este asemenea cu cinstirea Sfințelor Icoane, ea reprezentând semnul distinctiv și plin de putere al credinței și evlaviei creștine. Bisericile creștine tradiționale sunt construite în formă de cruce și poarta crucea în vârf, ca semn distinctiv și sfințitor. Semnul crucii se regăsește și în stemele multor țări. Credincioșii obișnuiesc să poarte crucea la gât, iar mormintele creștine sunt marcate cu cruci. Canonul prevede ca orice fel de cruce să fie sfințită înainte de a i se da o destinație sau alta.

Depe dimensiunea creștină a Crucii

Crucea (lat. crux) apare drept simbol creștin pe la sfârșitul secolului al IV-lea și începutul secolului al V-lea. Este unul dintre simbolurile cele mai răspândite și în același timp printre cele mai vechi.

El se găsește scrijelit chiar și în peșterile preistorice, din perioada epocii de piatră. Înainte de apariția creștinismului, crucea reprezenta soarele, armonia contrariilor (cerul și pământul), centrul ei fiind mijlocul universului. Cele patru brațe indicau cele patru puncte cardinale. În perspectiva liturgică sau bisericească, „cruce” poate avea înțelesul de crucifix ori de cruce manuală. În sens spiritual, crucea reprezintă „chinul moral”, care vorbește de dogma creștină a ispășirii. Se cunosc aproximativ patru sute de forme de cruci, dintre care următoarele sunt cele mai răspândite: crucea Tau (în formă de T) este cel mai vechi simbol, cu origine în vechea Chaldee; crucea ortodoxă, greacă; crucea catolică, latină (actualmente este forma cea mai răspândită); crucifixul (în primele secole

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

după răstignirea lui Iisus Hristos nu s-a prezentat corpul Acestuia pe cruce.

La Sinodul Trullanic din anul 691 s-a acceptat prezentarea unui tânăr pe cruce. Ulterior, prin secolul al X-lea, după abolirea pedepsei cu moartea prin crucificare, când din memoria colectivă a creștinilor a început să dispară asociația negativă a crucii cu chinurile crucificării, s-a pus trupul lui Iisus pe cruce în locul tânărului anonim).

„Crucii Tale ne închinăm, Hristoase”

„O, creștine, nici un lucru să nu faci, până nu faci semnul Sfintei Cruci, când pleci în călătorie, când începi lucrul, când te duci să înveți carte, când ești singur și când ești cu mai mulți; pecetluiește-ți cu Sfânta Cruce fruntea ta, trupul tău, pieptul tău, inima ta, buzele tale, ochii tăi, urechile tale și toate ale tale să fie pecetluite cu semnul biruinței lui Iisus Hristos asupra iadului. Și nu te vei mai teme atunci de farmece sau descântece sau de vrăji. Că acelea se topesc de puterea Crucii, ca ceara de la fața focului și ca praful în fața vântului”. (Sfântul Chiril al Ierusalimului) Așadar, Creștinismul a transformat crucea dintrun instrument de tortură, aducător de moarte, întrun obiect sfânt, dător de viață, curaj și speranță.

Crucea este simbolul de căpătâi al creștinismului, cel ce reprezintă patima, moartea și învierea Domnului. Bisericele creștine tradiționale sunt construite în formă de cruce și poartă crucea în vârf. Semnul crucii se regăsește și în stemele multor țări. Canonul prevede ca orice tip de cruce să fie sfințită înainte de a i se atribui o destinație sau alta. Altminteri, odată cu descoperirea la Ierusalim a lemnului crucii de pe Golgota (anul 326) de către Sfânta Împărăteasă Elena, mama Sfântului Împărat Constantin cel Mare, cinstirea Sfintei Cruci a dobândit, căpătând o (mai) mare importanță. După cum am mai spus, chiar Împăratul Constantin a adoptat crucea ca emblemă pentru steagurile și monedele sale. El a ridicat în centrul Romei o cruce impunătoare (modelul troițelor de mai târziu). Pentru Sfântul Ignatie, Biserica își are originea în lemnul crucii, iar creștinii sunt ramurile ei. Venerarea Sfintei Cruci este legată de lauda Învierii: „Crucii Tale ne închinăm, Hristoase, și Sfântă Învierea Ta o lăudăm și o mărim“.

„Semnul Fiului Omului“ în Creștinism

În Noul Testament, crucea este legată de Mântuitorul Iisus Hristos. Prin jertfa Lui pe cruce, aceasta a devenit simbolul mântuirii neamului omenesc. După cum am mai spus, brațele crucii au o semnificație aparte.

Cel orizontal arată că jertfa lui Iisus se răsfrânge asupra întregii lumi, iar brațul vertical arată actul de refacere dintre ceresc și pământesc. În sens spiritual - duhovnicesc, crucea reprezintă dragostea lui Dumnezeu față de noi. Însăși jertfa Mântuitorului este o mărturie în acest sens și arată esența iubirii creștine, pentru că „nimeni nu are mai mare dragoste decât aceasta ca viața să și-o pună pentru prietenii săi“, spune Iisus (Ioan 15, 13). Sfânta Scriptură vorbește despre „semnul Fiului Omului“ (Matei 24, 30) și al creștinilor ca o dovadă a iubirii lui Dumnezeu față de om.

Cu alte cuvinte, credincioșii se închină Sfintei Cruci pentru că jertfa lui Iisus ne-a adus nouă, celor mulți, șansa de a obține viața veșnică. Altfel spus, omul are posibilitatea să se vindece sufletește și trupește prin puterea Crucii. Cele trei degete împreunate reprezintă Sfânta Treime. Cele două degete strânse în palma mâinii drepte reprezintă, pe de o parte, cele două firi ale Mântuitorului Iisus Hristos, unirea dintre firea umană și cea dumnezeiască, coborârea lui Dumnezeu pe pământ, iar, pe de altă parte, îi reprezintă pe Adam și Eva care se închină Sfintei Treimi aici, pe pământ. Părțile trupului însemnate au și ele un simbolism dogmatic: fruntea reprezintă cerul, pânțele simbolizează pământul, iar umerii închipuie locul și semnul puterii.

În loc de concluzii sau încheiere - Pământul Românesc, expresia suferinței Crucii de secole

Vitregia istoriei noastre ca neam a lăsat urme adânci. Una dintre virtuțile pe care o dă suferința Crucii este răbdarea.

Prin îndurarea necazurilor și a încercărilor vieții, românii au dobândit putere sufletească și de aici vine și recunoașterea lui Dumnezeu. Ca să luăm doar un singur exemplu, troițele ridicate la răscruci, lângă fântâni, biserici, cimitire, mai ales la sate și orașe, sunt mărturii ale credinței în puterea supremă. Nici o țară ortodoxă nu are atâtea troițe și răstigniri ca cele din țara noastră. Cinstirea Crucii în felul acesta, aproape instinctiv, în mod natural, ne-a ajutat să biruim răul. Prin urmare, Praznicul Înălțării Sfintei Cruci este pentru noi, românii, una dintre sărbătorile creștine cele mai vechi, care se serbează la 14 septembrie, cu începere din secolele VII-VIII.

<https://steliangombos.wordpress.com/>

Dr. Stelian Gomboș